

Formidlingsplan for SFG 2009 – 2011

- Med fokus på formidling -

Formidlingsplan for SFG 2009- 2011

Satsning på kultur - og opplevelsesnæringer vil øke i tiden som kommer. Dette framgår bl.a. i rapport for *Innlandet – Hedmark og Oppland*. I rapporten skårer SFG høyt med den satsing som er gjort for å gjøre kultur til næring. Dette sammen med de raske endringer innen informasjons- og kommunikasjons teknologi må SFG tilpasse seg i framtiden.

SFG's vedtekter fra 1988 vil fortsatt være grunnlaget for vårt arbeid. I vedtektene heter det i § 1: *“SFG skal sørge for varig vern av anlegget, bygninger og utstyr fra gruvedriften i Folldal, og benytte dette til å spre kunnskap om gruvekulturen. I den utstrekning det understøtter eller ikke er i strid med det primære formål, vil SFG stille en del av eiendommen, inklusive historiske bygninger til disposisjon for egnet virksomhet som utnytter Folldals naturressurser”*.

I SFG strategi plan for perioden 2010 - 2015 vil SFG fortsatt:

- Sikre verneverdige bygg og anlegg
- Spre kunnskapen om Folldals industri- og kulturhistorie
- Delta i utviklingen av reiselivet i kommunen og regionen
- Møte enkeltmenneskets behov for rekreasjon
- Formidle kunnskap om natur og nasjonalparker

Ressurser tildelt de enkelte hovedområdene vil avhenge av de årlige tildelingene til disse områdene.

Formidle kunnskap om Folldal Gruver

Folldal Gruver (FG) er ett av 10 nasjonale tekniske og industrielle kulturminner som får årlig støtte fra Riksantikvaren. I Hedmark Fylkesplan (2005) og Fylkesdelplan for vern og bruk av kulturminner i Hedmark er Folldal gruver særskilt pekt på som et område av høy kulturell verdi. Gruveområdet er vernet som et spesialområde etter Plan og Bygningsloven § 25 nr.6. Fra 2006 er FG også blitt opptatt som medlem i Europa Mines heritage Network – en interesseorganisasjon opprettet med støtte fra Europa Cultural Program 2000 for å få fram verdien av museums gruver i Europa. Nasjonalt er FG medlem i Bergverksnettverket for norske museumsgruver.

I formidlingssammenheng er bygningsmassen like verdifull som gruva og omvendt. Med andre ord henger alt innenfor gruveområdet sammen når historien skal formidles. FG sentrale deler – Verket har en historie som vektlegger perioden fra 1903 til nedleggelsen fant sted på Hjerkin i 1993. Kjerneperioden for aktiviteter på Verket er fra 1906 til 1940.

Skal denne historien formidles på en forsvarlig måte må grunnleggende forhold om natur og landskap sammen med de bergartdannende prosesser omtales. Malmens dannelse og historie med hensyn til bruksområder er en del av denne historien. Likeledes må forholdene til de som brøt malmen, deres familier og de sosiale forholdene belyses i dette bildet.

De sosiale forholdene ved Verket med klasseskille og arbeiderkulturen som vokste fram først på 1900 tallet og har vært grunnlaget for bl.a. utformingen av det Norske arbeiderparti innen disse deler av Hedmark.

Innen opplæringssektoren var Verket tidlig ute med bl.a. skoleutbyggingen i tilknytning til opprettelse av boliger for arbeidere og deres familier fra 1903.

Den sentrale plassen Verket fikk med sine anlegg, ble ytterligere forsterket med vedtak om å verne gruveområdet og opprette Stiftelsen Follidal Gruver i 1988. Dette ga etter hvert som området ble utviklet med bl.a. tilbakeføring av gruvetårnet og oppføring av nye bygg, en ny dimensjon for at Verket skal spille en sentral rolle innen det sentrale Øst-Norge og i tettstedet Follidal.

Oppbyggingen av et informasjonssenter for Rondane, Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalparker på Verket har foregått siden 2001 og fram til i dag. Denne samlokaliseringen har gjort det mulig å integrere gruehistorien med regionens naturhistorie. Regionalt sett er det vesentlig at gruvenes betydning for den nasjonale utviklingen av hele regionen klart framstilles her på Verket og favner en historie fra 1900 – 1993 som et tematisk spesialmuseum for bergverk i innlandet. Dette setter fokus også på den nære fortid hvor store sosiale omveltninger fant sted. Tiltross for dette har perioden vært lite prioritert innen norsk kulturhistorie.

Hvilke utfordringer må møtes?

Vedlikehold og sikring av bygningsmassen med gruva og gruver utenfor Verket må knyttes nærmere sammen med forholdene på Verket. Miljøene må sikres mot forfall og forandringer slik at de kan framstå som en del av formidlingen. Dette vil kreve sikring og registrering av gjenstander og utstyr. I tillegg må de kulturelle verdier FG's arkivmaterialet representeres gjennomgås og registreres og etter hvert gjøres tilgjengelig digitalt. Skanning av vesentlige og utvalgte dokumenter vil her være viktig for å øke tilgjengeligheten av informasjon.

I hovedgruva ligger det et stort potensiale med tanke på å vise livet i en gruve. Dette vil bety at lokaliteter innover i gruva må sikres, og utvikles med tanke på å få det karakteristiske gruvemiljøet fram. Gruvespill og teater framføringer hører med i denne formidlingen.

Formidlingen må kvalitetssikres og utvikles i samsvar med den teknologi som finnes tilgjengelig i dagens samfunn.

Den naturhistoriske delen som i først rekke hører med til malm- og landskapsutviklingen styrkes for å gi en ramme rundt gruve miljøet. Dette vil kreve noe opprustning av de utstillinger som finnes – uten at de bør kopiere det som alt finnes ved andre naturhistoriske museer og lignende. Vi bør først og fremst vektlegge det typiske i vårt område.

Tiltak som søkes finansiert og satt i gang over en 3 års periode

Det som er merket med rødt er tiltak som er gjort eller er i gangsatt.

1. **Utstillinger / formidling i gruva:** lage noen utstillinger innover i gruvegangen med dukker, tidsriktige maskiner, lys og lyd:
  - rydding, sikring og tilrettelegge for installasjon, SFG eget arbeid 2 mndsv. kr 75 000.
  - kjøp av tjenester kr 120 000 innkjøp av lys, lyd
  - og dukker, klær, utstyr og bilder. 100 000.
  - Audioguide i gruva. En interaktiv opplevelse på toget inn til Worms hall. Manus skriving, redigering av Audioguide på Hamar, innspillig og teknisk utstyr. Kr 150.000,-
  - * Oversette kulepunktet over til engelsk og tysk. Innspilling. Kr 70.000,-
  - Administrasjon kr 30.000,-

2. **Flotasjon:** Montere inn flotasjonsmaskiner og sette flotasjon så identisk som mulig i stand med dukker, lyssetting og lyd. Prosjektet påbegynt 2005 med montering av mølle:
  - rydding og tilrettelegging for innmontering av utstyr SFG eget arbeid 2 mndsv. Kr 75 000
  - Innleie av løftemaskin, kjøp av dukker og klær kr 65 000. kjøp av tjenester fra andre med lysskilder og lyssetting, lydanlegg kr. 100 000
  - Utstillinger knyttet til flotasjon med bilder og tekster som beskriver prosessen. Kr 50.000,-
  - Oversette kulepunktet over til engelsk og tysk. Kr 10.000,-
  - Adm. 40.000,-

I 2009 fikk vi 30.000,- fra Hedmark Fylkeskommune og 50.000,- fra Folldal Kommune. Med disse midlene er ryddingen og plasseringen kommet godt i gang. I tillegg er en del strøm blitt lagt inn til lyssetning av maskiner og utstyr. Dette arbeidet fortsettes.

3. **Produksjonslinja:** Sette i stand produksjonslinja innvendig fra taubane 8 til siloene ved flotasjon med knusere, magnet, vekt og transportbånd og dukker:
  - rydding og tilrettelegging SFG 2 mndsv. 75 000
  - kjøp av tjenester, montering av lys og lyd, og andre eks. dukker og klær til sammen kr 100 000
  - Utstillinger knyttet til produksjonslinja med bilder og tekster som beskriver prosessen. Kr 60.000,-
  - Oversette kulepunktet over til engelsk og tysk. Kr 10.000,-
  - Audioguide av produksjonslinja, flotasjon, plukkhuset, verksteder. Manuskriving, redigering og innspilling av Audioguide på Hamar. Kr 100.000,-

- Oversette Audioguiden til engelsk og tysk. Innspilling Audioguide på Hamar. Kr 100.000,-
  - Tilrettelegge sti/rute for publikum langs kulturstien for produksjonslinja. Kr 50.000,-
  - Administrasjon kr 40.000,-
4. **Gruvespillet:** Utvikle gruvespillet i samarbeid med NØM / Fylkesmuseet, Hedmark teater og teater Brandt m.fl. kjøp av eksterne tjenester, møter, manusskriving og øvinger kr 35 000 hvert år i en 3 års periode. Administrasjon kr 30.000,-
  5. **Frydefull fjelldag:** Støtte Teater Brandt i en frydefull fjelldag i Folldal Gruver. Samarbeidsprosjekt med NØM / Fylkesmuseet.
Påbegynt i 2009, siste runde foreløpig avrundes i mars 2010. Samarbeid med NØM (administreres av NØM).
  6. **Salen / Verkstedet:** Utstillinger på Salen, snekkerverkstedet, Mekanisk verksted og smia med dukker plansjer, lyd og lys- mest rydding og tilrettelegging, noe elektrikerarbeid. 150 000 fordelt over 3 år.
Det er gitt tilsagn på kr. 50 000 til en opprusting av salen fra Hedmark fylkeskommune til forsamlingslokaler. Påbegynt i 2009.
  7. **Arbeiderleiligheta:** Friske opp arbeiderleiligheta og bryggerhuset med dukker og tidsriktig utstyr kr 30 000 eks. kjøpe tjenester fra arbeiderkvinnelaget og andre. Samarbeidsprosjekt med NØM.
  8. **Andre gruver:** Skrivning av manus for interaktiv omvisning på de nedlagte gruveområdene, oversetning m.v. integrere de andre gruvene i formidlingen. Bruk ab FM bandet til formidling (lik bensinstasjon i Grimsbu) Teknisk utstyr, skrivning, innlesing og oversetning kr 150 000.
  9. **Kjærlighetsstokken:** Sette opp igjen taubanebrua (kjærlighetsstokken) over veien utenfor mek. verksted – Nygruvebana/ taubane 4- materiell- taubanebukker, kibber og arbeid kr. 75 000
  10. **Nasjonalparksenteret:** Videreutvikle nasjonalparksentret, forbedre utstillingene kjøp av eksterne tjenester og eget arbeid til sammen kr 80 000
Påbegynt i 2009/2010 i samarbeid med iNasjonalparker. Ny villreinutstilling skal stå klar våren 2010.
  11. **Arbeiderutstillingen:** Fornyning i arbeiderutstillingen med lyddusjer, til sammen kr 50 000 **oversettelser mv. samarbeid med fagbevegelsen i Innlandet og AOF**
  12. **Audioguide oversettelse:** Oversette eksisterende Audioguide for sosiale forholdene til engelsk og tysk. Innspilling. Kr 80.000,-
  13. **Geologihage:** Bygge geologihage for lokale bergarter. Samle inn større steiner til utstillingen. Tilrettelegge for publikum. Tekst og bildemateriell. Oversetning. Kr 120.000,-. **Innsamling og tilrettelegging er påbegynt i 2009.**

14. **Landskapsmodeller:** Landskapsmodeller. Fullføre landskapsmodell utstillingen. Plansjer / digital framstilling som illustrerer forskjellige landskapsformer etter istiden. 70.000,-
Påbegynt i samarbeid med iNasjonalt parker 2009/2010 med midler fra Fylkesmannen.
15. **Digitalutstilling:** Internett utstillinger. Lage digitale utstillinger med forskjellige temaer med bilder og tekster på nett. Kr 30.000,-
  - Oversettes til engelsk og tysk. Kr 10.000,-

Flere av tiltakene kan gå parallelt avhengig av finansiering. Det forutsettes at NØM deltar i fysiske og immaterielle investeringer, da de har et ansvar for Gruvespill/teater og museumsdelen.